

נתיבות ישעיה

והוא מאמרים יקרים, שיחות מוסר וחיזוק משובבי לב
ונפש, שנאמרו בפני תלמידים מקשיבים בקול חוצב
להבות אש קודש, ושאתו כשאגת האר"י החי,
להנחילם נתיבות דעת התורה ועבודת השי"ת על
פרשת השבוע

ע"י מרן רבינו
הגאון רבי **אברהם יוסף ראזענבלום** זצוקלה"ה
ראש ישיבת שערי יושר

פרקי אבות תשפ"ב
פרק ה' משנה י"ח
שנה ד' • גליון ע"ד

מי שיש בידו חידו"ת או טעיפס של
רבינו, וכן מי שרוצה לנדב גליון של
תורת רבינו - נא להתקשר למספר:
EXT 9 1-718-854-2290 או לפקס:
1-718-705-8608

חדש!
אפשר לשמוע השיחה הנדפסת
בנתיבות יושר של כל שבוע במספר:
1-718-559-6660

כל הזכויות שמורות

למערכת חידו"ת של רבינו
ישיבת שערי יושר

בהוצאת מכון "שם עולם"

מכון לחקר כתבי יד - קורות קהילות ואישים
רח' שחל 5, בני ברק
טל: 03-5701977 פקס: 03-5701967

אבות פרק ה משנה י"ח

אַרְבַּע מִדּוֹת בְּיוֹשְׁבִים לְפָנַי חֲכָמִים, סְפוּג וּמְשַׁפֵּךְ
מְשַׁמֶּרֶת וְנִפְהָ. סְפוּג, שֶׁהוּא סוֹפֵג אֶת הַכֹּל. וּמְשַׁפֵּךְ,
שֶׁמִּכְנִים בּוֹ וּמוֹצִיא בּוֹ. מְשַׁמֶּרֶת, שֶׁמוֹצִיאה אֶת הַיַּיִן
וְקוֹלְטַת אֶת הַשְּׂמֵרִים. וְנִפְהָ, שֶׁמוֹצִיאה אֶת הַקֶּמַח
וְקוֹלְטַת אֶת הַסּוּלָת.

שמקבל כל הסברות ואינו מבחין בין
נכונות לשאינן נכונות, ותלמיד זה
נשאר בידו כל מה שלמד, אלא שנשאר
בידו הכל, כל מה שנכנס, בין סברות
טובות ובין סברות שאינם טובות.

משפך, שמכניס בו ומוציא בו.
מבאר הרבינו יונה: כך
המקבל כל מה ששמע, אלא שאינו
קולט דבר אלא כמשפך, ולא נשאר
בידו מאומה מכל מה שלמד.

משמרת, שהיא מוציאה את היין
וקולטת את השמרים.
מבאר הרבינו יונה: וכך השוכח את
הדבר הנכון ואינו משמר אלא הדבר
שאינו נכון. ועל זה אמר שלמה ע"ה
(משלי יב, ח), לפי שכלו יהלל איש
ונעוה לב יהיה לבו, רצונו לומר,
שאינן לאדם לכוות את חבירו מפני
שירדע פחות ממנו, אחר שיש לו שכל
אם רב ואם מעט, כי לפי שכלו
יהולל איש, שיש להלל את האדם כפי

ארבע מדות ביושבים לפני חכמים,
במשנה זו מדבר התנא מחלק
הלימוד ולא מחלק העשייה, שיש
ארבעה מינים בתלמידים הלומדים לפני
החכמים. ספוג, ומשפך, משמרת,
ונפה.

הרבינו יונה מבאר: ספוג, הוא כלי
ששותה ובלוע כל משקה
והמים, בין עכורין ובין צלולין.
משפך. שבו נותנין היין ושופך אל
הכלים שפיו נתון עליהם כמנהג
מוכרי יינות. משמרת. הכלי שעל פי
החבית בשעה שמכניסין בהן היין
תחילה. נפה. שבה מניפין הקמח
והסולת, ומשרת הקמח שהיא דקה
דרך נקביה שהן דקין, וקולטת את
הסולת, לפי שהיא גסה, שאינה
יכולה לעבור דרך נקבי הנפה.

ובולם למשל על התלמידים.

ספוג שהוא סופג את הכל. מבאר
הרבינו יונה: כך התלמיד

מידת העקשנות או מחמת שאר מידות לא טובות, על ידי כן שכלו התעקם.

ונבאר - כשאחד רואה שכולם אומרים סברא אחת, והוא היחיד שאומר הסברא באופן אחרת, אם הוא נשאר בתקיפות שלו ועומד על דעתו, על אף שאמר שלא כדברי הכל, אדם זה הוא אדם רקוב, 'ער איז א פארדארבענער מענטש', כי למה זה ילמד שלא כדברי שאר חבריו, וכי סבור הוא שהוא יותר חכם מכל אדם, וכי סבור הוא שכולם שוטים וטועים, ואם הוא סובר כן, הרי הוא בעל גאוה מופלג.

אלא שלפעמים מה שאומר שלא כדברי שאר חבריו הרי זה משום שהוא חושש שאם יאמר הסברא כמו כל שאר חבריו, לא יהיה מי שיבחין בחכמתו, שלא יהיה ניכר בין כולם ולא יתבלט, ולכן הוא אומר ההיפך מדברי שאר חבריו, ואז ידברו עמו כולם, שכל אחד יבוא להתווכח עמו, ואז ידעו שהוא נמצא כאן.

אבל אם יאמר כמו כל חבריו, חושש הוא שמא ישכחו ממנו, ולכן הוא אומר שלא כדברי כולם, כדי להראות שהוא נמצא כאן, ואם כן גם מידה זו באה ממידת הגאוה.

וזהו דברי הרבינו יונה, שמי שאומר רק סברא עקומה, הרי זה בא

המעשים שהוא עושה, שאם על פי שכלו הוא עושה המעשים הטובים, ששעל פי שכלו הוא ממלא את תפקידו, צריכים להללו, אבל נעוה לב, שלבו מעוות מן השכל, שיש לו שכל עקום באופן זה, וקולט הדברים שאינם נכונים לבד, יהיה לבו, כי ראוי לבוונתו. וזהו תלמיד שנמשל למשמרת.

ביאור הדברים כך הוא. הנה מי שיש לו הבנה טובה או חלשה, מי שיש לו זכרון טוב או זכרון חלש, מי שיש לו תפיסה מהירה או תפיסה קשה, כפי שכלו יהלל איש. כי מי שמבין יותר טוב או שיש לו תפיסה טובה וזכרון טוב, אין זה מחמת מעשיו ואין להללו על דבר זה, כי השי"ת הוא הנותן לכל אחד את הכשרונות שלו, ולכן אין להלל את האדם לפי ידיעותיו אלא כפי שכלו, עד כמה הוא משתמש בשכלו.

אבל מי שדוחה את הדברים הטובים, שהסברות הטובות אינן נקלטות בשכלו, ואילו הסברות הלא טובות נשארות בו, אותו אפשר לבנות. ובטעם הדבר נראה, כי השי"ת אינו עושה את האדם עם שכל עקום, כי אם מי שהוא חולה ל"ע, אבל מי שאינו חולה, אין השי"ת בורא את האדם עם שכל עקום, ומי ששכלו עקומה, היינו שהוא עיקם בעצמו את שכלו, או מחמת

נפה, שהיא מוציאה את הקמח וקולטת את הסולת. והוה המידה הטובה ביותר. ומבאר הרבינו יונה: שאין הקמח דבר חשוב כל כך, מפני שהוא דק מאד ומדבק בידיים, והסולת חשוב ביותר, הקמח הוא יותר דק מן הסולת, אבל הרי זה רק כאבק של הסולת, ואינו דבר חשוב, ועל כן המנחות היו באות מסולת, כך התלמיד שמקבל הסברא שהיא נכונה ושאינה נכונה אין הוא מקבלה, לפי שאין נכנס בלבו אלא דבר חשוב, ואם ידענו ישבחה אותה.

אנו רואים במשנה זו לפי ביאור דברי הרבינו יונה, שהתנא מאריך לבאר החשיבות של מי שמבין סברא טובה, ומי שאינו מבין סברא טובה, עד כדי כך ששלמה המלך אומר לפי שכלו יהלל איש, שכפי השכל שהאדם מבין את תלמודו כפי זה יהולל איש. ומי שיש לו שכל עקום, עליו נאמר 'ונעוה לב יהיה לבו', שראוי לבזותו.

והנה כשאחד עוסק בתורה, אם יבוא אחד וישאל, מהו הענין להבין היטב את דברי התורה, ומהו החילוק אם הוא מבין את הסברא באופן הטוב ביותר או שלא באופן הטוב הטוב, ומהו הענין שיבין את הסברות, מהו החילוק בדבר זה. הלא לכאורה העיקר הוא שידע את השורה התחתונה שידע

מחמת מידות רעות, שאין השי"ת בורא את האדם עם שכל עקום, אלא שהמידות הרעות הם אלו שעיקמו את שכלו, ולכן את הסברות הישרות והדברים הטובים הוא שוכח, והוא זוכר רק את הדברים הלא טובים, וזהו סימן שהוא עקום בטבעו.

ונביא דוגמא אחת, יש אחד שמעיין בספרי תשובות האחרונים, ובתשובה יש דעת השואל ודעת המשיב, ולפעמים השואל בשאלתו אומר איזה סברא, והמשיב עונה על שאלתו. ולפעמים יש, שהשואל יש לו סברא לא טובה והמשיב מעמידו על האמת.

יש לך אחד, שכשעובר על התשובה, נשאר לו בראשו רק דעתו של השואל, הסברא של השואל, ואילו דברי המשיב נשכחו ממנו, והיינו שנשאר בראשו רק הסברא העקומה, ואילו מה שהשיב לו המשיב אינו זוכר, וזהו ראייה שיש לו שכל עקום, 'אז ער האמ א קרומער קאפ'.

ומבאר הרבינו יונה שמי שיש לו שכל עקום, אין זה משום שכך ברא אותו השי"ת שיהיה לו סברא עקומה, אלא מחמת מידותיו הרעות ומחמת רשעותו התעקמה סברתו, ולכן מותר לבזותו.

בגדר מלכין פני חבירו ברכים, שבאים כנגדו לפרש עד כמה אין הצדק עמו, האם עשה רע עם השני כמה שאמר את דעתו. הלא כמה שאמר את דעתו לא עשה רעה לא בין אדם למקום ולא בין אדם לחבירו, ואילו השני בא ומחבר חיבורים ומאריך לבאר עד כמה אין הצדק עמו בכמה מיני ראיות.

והרי מאן יימר לנו שהצדק עם השני, וגם אם נאמר שהצדק הוא עם השני, הרי שהוא יכול לבא ולומר הדברים לראשון בצנעא בין ארבע עינים לומר לו שאין הצדק עמו, אבל למה שזה יחבר ספרים שלמים להאריך בראיות שאין הצדק עם הראשון, ומהו היושר בהנהגה זו.

אבל כך הוא סדר התורה שיש בידניו, וכל הראשונים וכל האחרונים הלכו במהלך זה, רש"י כתב את פירושו בנגמרא, ובאו הרכינו תם והרשב"ם והר"י, שהיו נכדיו וניניו של רש"י, וכתבו חיבורים שלמים להאריך שאין הצדק עם רש"י, ואין דף בנגמרא בכל הש"ס עם תוס' שאין התוס' באים להוכיח שאין הצדק עם זקנם רש"י, לפעמים פעם אחת בדף, לפעמים פעמים בדף, ופעמים אפילו שלושה פעמים בדף, שמארכים לבאר שאין הצדק עם זקנם, שאם הרכינו תם אינו חולק עם זקנו, בא נינו הר"י לחלוק על רש"י.

כדת מה לעשות, ולשם מה לו להבין מהו הסברא.

אבל מי שמדבר באופן זה הרי הוא סותר דעת חז"ל, וכפי מאמרו של שלמה המלך, שכן חז"ל מבארים באריכות ההבדל בין מי שקולט סברות טובות למי שמוחו קולט גם סברות שאינן ישרות, אם בתערובת או שהוא קולט רק סברות עקומות, ועל זה נאמר משנה שלימה, והמשנה נכתבה על פי נביאות, ובמשנה יש עסק שלם מענין זה.

והאמת הוא, שאנו רואים שזהו כל דרך התורה של רבותינו הראשונים והאחרונים, שהרמב"ן מבאר הסברא, ועל פי סברא זה הוא חולק על רש"י או על הרכינו תם, ומקשה עליהם כמה קושיות עד שהוא מוכיח שאין הצדק עמהם.

והנה איך אנו מבינים ענין זה, ואפילו במילי דעלמא, האחד אומר את דעתו בתמימות, ואינו פוגע באחרים, כי אינו נוגע באחרים, אלא שהוא אומר את דעתו, ואז יגיע השני ויאריך בכמה הוכחות שאין הצדק עם הראשון, ולכאורה איך אנו רואים ענין זה.

אדם חשוב בא ואומר את דעתו, ואז בא השני ומביא סברות וראיות מכל קצוות תבל שהצדק אינו עם הראשון, ולכאורה מהלך זה הריהו

כשיטת ה'ישועות יעקב' או ה'נודע ביהודה'.

ולאחר מכן הגיעו בעלי שו"ת אחרים והאריכו לכאר שלא כשיטת ה'חתם סופר', 'אז דער חתם סופר איז נישט גערעכט', אלא הצדק עם שיטת ה'נודע ביהודה', ויש להבין ענין זה.

והביאור בזה הוא, אין הכי נמי שלפעמים קשה לאחד מה שמאריכים לכתוב שלא כשיטתו, אבל זהו דרך לימוד התורה שנתקבלה מסיני, באופן זה מסרו את התורה למשה רבינו בסיני, וכך הוא מסורת התורה בכל הדורות.

באופן זה לימד השי"ת את משה רבינו, שבאופן זה צריכים לעסוק בתורה, שאסור לישא פנים, ואם אין הצדק עמו איך שלמד, צריכים לפרש הדבר, ואין זה נוגע לאדם עצמו, כי התורה אינה רכוש פרטי של האדם, 'די תורה איז נישט קיין פערזענליכע זאך', כי כשחולקים על ה'נודע ביהודה', אין חולקים על ה'נודע ביהודה' עצמו, אלא על תורתו של ה'נודע ביהודה', ואין נוגעים כלל ב'נודע ביהודה', ואסור לחשוב חשבונות שלא לומר את דעתו כדי שלא לפגוע ב'נודע ביהודה', שאף שלפעמים זה מפריע למי שחולקים

ענינים אלו לומדים עם התלמידים בישיבות, והדברים מופצים בכל פינות העולם, והדברים נכתבו אף בשעה שרש"י כבר לא היה בעולם הזה, ולא היה בידו לתרץ עצמו, ויתכן שרש"י היה יכול לתרץ את דבריו.

ובמנו כן אנו רואים בספרי האחרונים, שבשו"ת 'חתם סופר' מביא דברי ה'ישועות יעקב' או ה'נודע ביהודה', וכותב כנגדו שאין הצדק עמו ושאסור לשמוע בקולו, ומאריך להוכיח מדברי הגמרא והראשונים שלא כשיטה השניה.

והנה עם מי הצדק, עם ה'חתם סופר' או עם ה'נודע ביהודה', דבר זה אין אנו יודעים, אבל יש להבין מה שכותבים הדברים באריכות הדברים לשואל, שאחד פנה לחתם סופר בשאלה, והיה לו להשיב לו מה מוטל עליו לעשות, איך הוא פוסק, אבל למה האריך לכאר באריכות שלא כדברי ה'נודע ביהודה', ואילו לכאר אם הצדק עם ה'נודע ביהודה' או לא, היה לו לפנות לה'נודע' ביהודה בעצמו, אבל למה כתב בתשובתו לשואל באריכות שאין הצדק עם ה'נודע ביהודה', הלא השואל ביקש רק לדעת האם התפילין כשרות או פסולות, והיה לו לכתוב בקצרה הדין אם התפילין כשרות או פסולות, ולמה האריך לכאר שלא

התורה, אין אנו יודעים גדול החיות שנשפּע בכל העולמות על ידי מה שבחור או יהודי עוסק בתורה, אין לנו השגה באורות הגדולים הנפעלים בכל העולמות, ובעולמות הללו שם מאיר אור התורה, שם יש קפידא גדולה על הדייקנות בהבנת התורה.

כשם שאנו מבינים לגבי שחיטת בהמה, שהשוחט רוב קנה הבהמה כשרה, והשוחט חצי וושט הבהמה מריפה, וכמה הוא החילוק בין מחצה לרוב, כמחצית חוט השערה, ומחצית חוט השערה זו הוא החילוק בין כשר למריפה.

ולפעמים יש בבהמה זו חמש מאות כזיתים, ואם יאכלו חמש מאות אנשים מבהמה זו, אם שחטו רק מחצית קנה, יתנו חמש מאות פעמים מלקות לאותם חמש מאות בני אדם, חמש מאות אנשים ילקו ל"ט מלקות ויקויים בהם 'ונקלה אחיד לעיניך', שיביישו אותם ברבים, שיכולים כל בני העיר להתאסף ולראות איך שמלקים אותם, כי החוטאים אינם נלקים במקום נסתר, אלא לוקים אותם באמצע היום בבית דין. מלקים חמש מאות אנשים במכות כואבות, לבד מהבישות שבמלקות, שכן המלקות הם בכל הכוח, וכמו שאמרו שצריכים לאמוד את הלוקים על פי הרופא אם הוא יכול לקבל את המלקות, ואת כולם מלקים

עליו על מה שלא קיבלו את דעתו, אבל מחמת כן לא יתחשב בדבר, אלא צריך הלומד לפרש מה שיוצא לו על פי לימודו.

ובמו כן כשהרבינו תם בא לחלוק על רש"י, אסור לו לחשוב אם על ידי כן יגע בכבודו של זקנו רש"י, שאם הוא מבין שההלכה שפסק זקנו, או שהפירוש שפירש זקנו אינה נכונה, מחויב הוא לומר שאין זה נכון, 'אזי ער מחויב צו זאגען ס'איז פאלטש', ועליו לפרש כל הקושיות שיש לו על זקנו.

ואין הכוונה שעליו להתגדל ולהתנאות על זקנו, הרי הוא יכול לסבור שזקנו גדול ממנו, אבל אם על פי שכלו יוצא לו שזקנו לא למד ענין זה באופן הראוי, הרי מחויב הוא לפרש את דעתו, וצריך הוא לפרסם את הדברים בכל פינות העולם, בכל מקום שדברי זקנו רש"י מגיע לשם שאין הפשט כמו רש"י.

ומנין אנו יודעים מהלך זה של התורה, דבר זה קיבל משה רבינו מסיני, שבאופן זה לומדים את התורה.

ענין זה שייך באופן יותר עמוק, 'ס'גייט ווייטער דער ענין', לפי שאין לנו השגה מהו חשיבות הדייקנות בדברי התורה, לפי שאין לנו הידיעה וההשגה מה שנפעל על ידי לימוד

זה תורה אחרת, ואז אור התורה וקדושת התורה הם באופן אחר לגמרי.

וזהו הטעם מה שהראשונים נחלקים לפעמים בענין שנראה כדברים של דקות, ובענינים אלו נחלקים הראשונים. ולכאורה למה נחלקו על ענינים שבדקות, הרי במצב זה שפיר אפשר לומר שהצדק יהיה עם הרשב"א, ולמה חולק עליו הרימב"א באופן חזק כל כך, הרי הרשב"א לא בא להתיר חילול שבת, אלא שבא לפרש דברי הגמרא.

הרבה פעמים נחלקים הראשונים לבאר דברי אמורא שאין ההלכה כמותו, ובענין שאינו נוגע למעשה, ויש על זה מערכה שלימה בראשונים ובאחרונים בביאור דעת האמורא.

והביאור בזה הוא, כשם שבחלק העשייה שבתורה הכל נמדד כפי חוט השערה, כמו כן בחלק הבנת התורה הדבר נמדד על פי חוט השערה, ובאופן זה נמסרה דרך לימוד התורה למשה מסיני, וכך נהגו התנאים והאמוראים, ראשונים ואחרונים עד סוף כל הדורות.

כשיש חלילה אחד שמחמת עם הארצות או מחמת רשעות אינו ניגש לדברי הראשונים והאחרונים מתוך יראת הרוממות הראויה, כשהם

רק משום שהיה חסר בשחיטה חצי חוט השערה.

אפילו אם אין אנו משיגים דבר זה בשכלינו, אבל משום שהיה חסר חצי חוט השערה על ידי כן יש פגם נורא באדם על ידי אכילת הבהמה, ויש עליה טומאה נוראה עד שלא יפטר מהטומאה על ידי המלקות, ובאותה הבהמה, לאחר ששחט בה עוד משהו אחד, לא היה בה שום טומאה ושום איסור, והכל היה כהוגן.

ומכאן אנו רואים שבעניני תורה מודדים על פי חוט השערה, בין אסור למותר. בעניני עונשין הדבר נמדד בחוט השערה, וכמו כן הוא לענין כריתות ומיתות בית דין הכל נמדד בחוט השערה.

אדם העושה מלאכה בשבת חצי רגע קודם הזמן, אף שעבר על מצות תוספת שבת אבל אין כאן חיוב סקילה, ואילו מי שחילל את השבת חצי רגע לאחר מכן דינו בסקילה, כי דיני התורה נמדדים לפי חוט השערה.

מלמדים אותנו חז"ל, כשם שבחלק המעשה של התורה, בקיום המצוות והזהירות מעבירות הנידון הוא כפי חוט השערה, כמו כן ההבנה בסברות התורה, בדיני התורה, גם שם הנידון הוא כפי חוט השערה, שאם על פי חוט השערה אין הסכרא נכונה, הרי

ואם אמר יאמר, מה לי נפקא מינה דברי הקצות והנתיבות, הלא זהו דיוק לכאן או דיוק לכאן, 'א קוועטש אהין א קוועטש אהער', או מהו החילוק בין דברי הרשב"א לדברי הרמב"ן, 'א דקות אהין א דקות אהער', ואני יכול לישון במנוחה גם אם לא אדע את עומקן של שני הצדדים. מי שמדבר באופן זה הרי זה חלילה אפיקורסות, והרי זה בכלל 'כי דבר ה' בזה'.

צריכים להיזהר הרבה בענין זה, כי בעולם יש בזה פירצה גדולה, מחמת עם הארצות או מחמת דיעות כוזבות, ועל פי רוב הרי זה מחמת עם הארצות, ויש מקומות שזהו מחמת דיעות כוזבות ומשובשות, שחסר בהבנה והערכה מהו קדושת התורה ורוממות התורה כפי מה שנמסר למשה מסיני עד סוף כל הדורות. וכל הדיעות האפיקורסיות הרי זה בכלל 'כי דבר ה' בזה', ובדרך כלל כל הדיעות הכוזבות בעולם מקורם ממה שאין מבינים כראוי את ההגשה הראויה לתורה מתוך יראת הרוממות.

אילו היינו נוגשים לתורה מתוך יראת הרוממות הראויה, היינו מתייחסים ל'נודע ביהודה' רבני עקיבא איגר וה'חתם סופר' כעל מלאכי מעלה ועל נביאים. אבל כשמתייחסים לשרפי מעלה אלו כאל בשר ודם, אלא שהם

מדברים בעניני תורה בענינים דקים, אדם זה חלילה הוא בגדר מגלה פנים בתורה שלא כהלכה, והרי הוא מבזה את התורה.

כשהאדם אינו מתייחס לתורה עם מלא כובד הראש, 'נישט מיט די גאנצע ערעסנקייט', ואומר, למאי נפקא מינה לי דברי הרשב"א והריטב"א, שני הצדדים טובים בעיני, טוב לי הן באופן זה והן באופן אחר, הרי הוא מבזה את התורה, ואמרו חז"ל שכשאחד מזלזל בקל וחומר אחד שאמרו חז"ל נחשב לאפיקורס ומבזה תורה.

מי שמבטל חשיבות התורה וקדושת התורה כפי מה שנמסר דור אחר דור על ידי גדולי ישראל, הרי הוא חלילה בכלל 'כי דבר ה' בזה', כי הוא מבזה את התורה ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה, ועליו נאמר 'הכרת תכרת הנפש ההיא', שפסוק זה מדבר על ביזוי התורה, שעל זה נענשים בכרת בעולם הזה ובכרת בעולם הבא.

חלילה כשאחד מתייחס כדיבור אחד בחסרון דרך ארץ ובחסרון יראת הרוממות לתורה, באופן שחז"ל ראשונים ואחרונים בכל דור דור מסרו לנו התורה, הרי זה חלילה בכלל 'כי דבר ה' בזה'.

משהו מהדרכים של אותם גאונים וגדולים.

אבל אם ניגשים לתורה מתוך זילות. ניגשים לקדושת התורה ורוממות התורה מתוך זילות, אזי אפשר בקל ליפול לידי דיעות כוזבות ודיעות משובשות, לפי שהשורש של הדיעות כוזבות והדיעות משובשות היא מחמת מה שהתרחקו מקדושת ורוממות התורה, ועל ידי כן איבדו את האמונה בחז"ל ואת האמונה בראשונים והאחרונים.

על פי רוב, שורש הדברים הם מחמת עם הארצות, ואין זה בגדר שנה ופרש, לפי שזה בא מחמת שלא שנה ולא פרש, אלא מחמת שמלאים בעם הארצות מתחילתו ועד סופו, 'ס'איז פארפרעסען מיט עם הארצות, כי מי שלא קרא ולא שנה, מדיכן יקח לו מעט יראת הרוממות לתורה, הלא כדי לזכות ליראת הרוממות לתורה צריכים ללב טהור. ואם לא קרא ולא שנה מדיכן יקח לו היראה והרוממות.

יש שזה בא אצלם מחמת ההשחתה ומחמת קנאה ושנאה, שמחמת כן באים לידי זילות שאין רוצים לייקר את התורה כראוי, וענין זה שייך אצל מי ש'שנה ופירש'.

בדברי חז"ל ובדברי הראשונים אנו מוצאים ענין השנה ופרש,

ידעו ללמוד יותר מאתנו לפי שהיו יותר בעלי כשרון. כשזה היחס אליהם, הרי זה שורש פורה ראש ולענה, וזוהו באים לידי כל הדיעות האפיקורסיות והמשכיליות.

האדם שניגש לדברי ה'נודע ביהודה' ורבי עקיבא איגר באופן שהם אמרו כך ואני אומר באופן אחר, לפי שהיה להם ראש יותר טוב וידעו ללמוד יותר ממנו, זהו מחמת הסתכלותו והשקפתו על גדול בתורה וגאון בתורה, על מי שיודע כל התורה כולה - כאל בשר ודם, ואם אנו יכולים לדמות את עצמנו להני גדולי תורה, זהו ראייה שאין התורה חשובה אצלנו לכולם.

אילו היינו משיגים שהתורה הוא דבר ה', והיינו משיגים שהתורה הוא הקדושה והחיות של כל העולמות, והיינו מביטים על הגדולים בתורה כאל מלאכי ה' שרוח הקודש שורה עליהם, היינו מפחדים לדבר מהם ולחשוב על רבי עקיבא איגר וה'נודע ביהודה'.

היינו מפחדים להתרחק ואפילו במשהו מדרכיהם, אלא שאנו היינו חוקרים ודורשים מה הם דרכיהם, מה הם היו אומרים על ענין זה, מה היתה דרך מחשבתם על ענין זה, ומה היה הוראתם על ענין אחר. היינו רודפים בדרישה וחקירה להשיג אפילו

בן גמליאל, ורבן שמעון בן גמליאל לא נשא פניו לאביו רבן גמליאל, לפי שזהו דרך התורה שנמסרה למשה בסיני. עניני המחלוקת היו בדקות, מחלוקת הראשונים הנו בדקות. וכמו כן מחלוקת ה"ז והש"ך הוא בדקות, ומחלוקת הקצות והנתיבות הוא בדקות.

כל מחלוקות הראשונים והאחרונים הם בענינים שנראים דקות שבדקות, וכל אחד יוצא כנגד השני בחרב וחנית. הנתיבות אינו חוסך לשונו מהקצות, בלשונות חריפים ביותר.

זהו הדרך שנמסרה למשה מסיני שבאופן זה ילחמו במלחמתה של תורה, באופן זה נמסרה לנו סדר לימוד התורה, מתוך מלחמתה של תורה, כן הוא לשון חז"ל, והוא על פי לשונות הפסוקים ללחום את מלחמות ה', שהוא מלחמתה של תורה.

באופן זה מסר השי"ת את התורה למשה מסיני, שסדר לימוד התורה יהיה בסדר של מלחמה, מלחמתה של תורה.

ומהו הטעם שצריכים ללמוד במלחמתה של תורה, כי כשם שבעניני שחיטה, החילוק בכחוט השערה הוא החילוק בין כשר לנבילה, וזהו חילוק בין טמא לטהור, והנפקא מינה היא אם יתנו לאוכל ממנו מלקות

והשורש של שנה ופירש באה מחמת מידות רעות. כי מי שהיה תלמיד חכם, למה פרש מהתורה. בדרך כלל זה בא מחמת מידות רעות, מחמת קנאה או מחמת תאוות או שאר מידות רעות, שהרחיקו אותו מהתורה ומשמירת התורה, ועכ"פ מידות אלו הביאו אותו שלא יגש לכל ענין של התורה מתוך יראת הרוממות.

כל מי שרוצה לחיות את ימיו ושנותיו מתוך דיעות כשרות, ומתוך מחשבות כשרות, ושיהיה דבוק לתורה ולדרך התורה, הא' הראשון הוא, שיגש לכל ענין של תורה ושל לימוד התורה מתוך יראת הרוממות, שיגש לתורה מתוך ההתבטלות הגמורה ומתוך כבוד עצום, ואף שיודע בעצמו שהוא למדן חלש, ואינו מבין הרבה, אבל יתבטל בהתבטלות הגדולה ביותר לתורה.

ענין זה אנו רואים שהדייקנות בתורה, הן בדייקנות לגבי המעשים, והן בדייקנות בענין לימוד התורה, אנו רואים שהתורה נמסרה למשה, ונמסרה מהתנאים לאמוראים ועד לאחרוני האחרונים באופן זה, וזה היה דרך לימודם של הראשונים, שנשאו ונתנו בתורה, ולא נשאו פנים זה לזה.

רבינו תם לא נשא פניו לרש"י, רבי לא נשא פניו לאביו רבן שמעון

בשחלילה נפגמת קדושת התורה ויראת הרוממות לתורה, אז מכניסים את האיידלקייט והמידות טובות, שאסור לפגוע בשני, ואסור לחלוק על זקנו, ועל אחת כמה וכמה שאסור לחלוק על אביו וכדומה, ואסור לבזות את חבירו שפוסק שלא כהלכה.

בשניגשים עם חשבונות אלו, לא מידות טובות יש כאן, אלא שבועטים בדרך התורה שמסר השי"ת למשה מסיני, הדרך של לימוד התורה, וממילא יש בזה זלזול בקדושת התורה האמיתית, ובדייקנות בתורה.

הרי זה דומה לאחד שיאמר, מהו החילוק לתורה אם שחט בה חצי או עוד משהו של חוט השערה, ובוה מבין כל אחד שמי שיאמר כן הרי זה אפיקורס שחולק על הלכה למשה מסיני ששחיטה צריכה להיות ברוב הסימנים.

בן הדבר כמי שיאמר מהו הנפקא מינה בין סברת הרשב"א לסברת הרימב"א, שני הסברות דומים זה לזה. מי שאומר כן הרי הוא חלילה אפיקורס והוא בכלל כי דבר ה' בזה חלילה. אלא שיכולים לומר שעל פי קוצר השגתינו אין אנו רואים חילוק בין שיטת הרשב"א לשיטת הרימב"א, שלא זכה שמוחו יבחין בין שיטת הרשב"א לשיטת הרימב"א, והיינו שהוא מצטער

או לאו, כמו כן הוא גם בסברות התורה, שגם בזה צריכים לגשת בדייקנות בתכלית הגמור, וזהו אור התורה וקדושת התורה.

מי שמזלזל חלילה בענין זה, מי שמביט על ענין זה עם משהו של 'קרומקייט', משהו של עקמומית, הרי הוא בועט במסורת התורה, באופן שמסר השי"ת את התורה מסיני, ובדרך זו הלכו כל גדולי ישראל בכל הדורות כפי מה שקבלו.

אל ידמה האדם ויאמר לעצמו שהוא בעל מידות ולכן אינו מדייק כל כך, שמא יגע בכבוד של השני וכדומה, לפי שמחשבה זו הוא כנגד מסורת התורה. מי שחושב באופן זה מוכרח לבקר את רבינו תם והר"י שחלקו על זקנם, ז"י האבען ז"ך געוואגט ז"ך צו קריגען אויף א זיידען, וממילא הוא מבקר את רבי ורבן שמעון בן גמליאל שחלקו על אבותיהם, ומבקר את הרמב"ן ואת הרשב"א והרימב"א שכל אחד מהם חלק על השני מתוך חריפות גוראה. ושכך נהגו הקצות והנתיבות שאחד חולק על השני בכל הלשונות של החריפות.

באופן זה נמסרה צורת ואופן לימוד התורה מסיני, וזהו היסוד שעל זה בונים את האמונה להיאחז בדרך התורה ובדרך ה'.

ענין זה מבואר במשנה של ארבע מידות בתלמידים, להבין ענין הדייקנות מהו החילוק בין סברא טובה לסברא שאינה טובה, וזה שנשאר אצלו רק סברות לא טובות, איש זה ראוי לכותו.

על מה שלא זכה, ואם יש לו היכולת הרי הוא מחפש אחר הדרכים כיצד יוכל להבין את החילוק ביניהם, ואם אינו משיג הדברים, הרי הוא ממשיך בלימודו בצער, ויודע שיש לו ענין אחד שעדיין לא הבין.

זכה וזכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו

היות שזכינו ב"ה והגליון השבועי מופץ בכמה ערים, יש הזדמנות למי שליבו חפץ לזכות את הרבים ולקחת חבל בהוצאות ההפצה של הגליון בעירו, ויבוא על שכרו.

אפשר לפנות למערכת חידו"ת של רבינו,
למספר טעלעפאן 9 EXT 2290-854-718-1.

בברכה והערכה
מערכת החידו"ת של רבינו